

BỘ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

**TÀI LIỆU THUYẾT MINH CHUYÊN ĐỀ
“KIẾN THỨC, KỸ NĂNG NHẬN DIỆN THÔNG TIN
GIẢ, TIN XẤU, ĐỘC TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG”**

Hà Nội, năm 2023

I. KHÁI NIỆM VỀ THÔNG TIN GIẢ, TIN XẤU, ĐỘC TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG

1. Một số định nghĩa về thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng

Thuật ngữ "thông tin giả, tin xấu, độc" thường được sử dụng để mô tả các thông tin giả mạo, sai lệch, hoặc có hại được lan truyền trên không gian mạng.

- Theo từ điển Cambridge: “Tin giả là những câu chuyện không có thật được lan truyền dưới dạng tin tức trên Internet hoặc các phương tiện truyền thông khác, thường được tạo ra để tác động đến quan điểm chính trị hoặc tạo ra như một trò đùa”.

- Theo ấn phẩm báo chí của UNESCO: Tin giả ngày nay không chỉ là cái móc gắn cho thông tin sai sự thật và gây nhầm lẫn, được ngụy trang và phát tán như tin tức. Tin giả hay tin xuyên tạc là một lời nói dối cố ý, có chủ đích, nhằm vào những người bị những kẻ ác ý chủ động lừa dối.

- Theo Liên minh châu Âu (EU): Tin giả được hiểu là thông tin sai lệch hoặc thông tin cố ý gây hiểu lầm có thể kiểm chứng được tạo ra, trình bày và phát tán vì lợi ích kinh tế hoặc cố ý lừa dối công khai và có thể gây tổn hại cho cộng đồng (Báo cáo về tin xuyên tạc và tin giả năm 2019 - Disinformation and Fake news final report).

- Theo Luật phòng, chống tin giả (Anti-Fake News Act) của Malaysia có hiệu lực từ năm 2018: Tin giả bao gồm tin tức, thông tin, dữ liệu và báo cáo hoàn toàn sai sự thật hoặc sai một phần dưới mọi dạng thông tin, hình ảnh, âm thanh hoặc dưới bất kỳ hình thức nào khác có khả năng gợi ý từ/hoặc ý tưởng.

- Định nghĩa theo “Tiêu chuẩn cộng đồng” của Facebook:

+ Thông tin sai lệch là nội dung chứa tuyên bố mà bên thứ ba đáng tin cậy xác định là sai sự thật.

+ Tin đồn không thể xác minh là tuyên bố mà đối tác chuyên môn tại nguồn xác nhận là rất khó hoặc không thể truy vết, trong trường hợp không có nguồn đáng tin cậy, nội dung tuyên bố không đủ cụ thể để vạch trần hoặc tuyên bố đó đáng ngờ hay phi lý đến mức khó tin.

Theo dự thảo “Nghị định quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ internet và thông tin trên mạng” thay thế Nghị định 72/2013/NĐ-CP và Nghị định 27/2018/NĐ-CP, khái niệm tin giả như sau “Tin giả là những thông tin phản ánh

sai lệch một phần hoặc toàn bộ so với sự thật, do một chủ thể cố ý tạo ra nhằm phục vụ mục đích, ý đồ riêng”.

Như vậy, có thể khái quát “Tin giả trên không gian mạng” là những thông tin sai sự thật được cố ý đăng tải, lan truyền nhằm mục đích không chính đáng, gây hiểu lầm cho người đọc, người xem hoặc những thông tin có một phần sự thật nhưng không hoàn toàn chính xác do không được kiểm chứng, xác minh hoặc bị phóng đại, suy diễn, làm thay đổi bản chất của sự việc, thường xuất hiện dưới dạng tin tức và được lan truyền chủ yếu trên mạng xã hội.

2. Thông tin giả, tin xấu, độc được tạo ra như thế nào

Thông tin giả, tin xấu, độc có thể được tạo ra bằng nhiều phương thức tinh vi như làm giả tiếng, giả hình, giả video và xuất hiện dưới dạng video, clip ngắn trên Youtube, TikTok hoặc bài viết trên Facebook được trình bày giống như một tin báo chí,...

- Giả hình là sử dụng công nghệ cắt ghép tạo hình ảnh người giả y như thật để tạo ra tin tức giả.

- Giả tiếng là sử dụng công nghệ TTS- Text-To-Speech (công cụ chuyển văn bản thành tiếng nói) để tạo ra các cuộc gọi tự động với giọng robot thu sẵn. Từ nhiều năm trước đã có những người sử dụng công nghệ này để thay họ đọc thông tin, tin tức do họ “xào nấu” ra. Hiện nay, nhiều người đang dùng công nghệ này cho các chương trình trên YouTube.

- Giả video được thực hiện bằng cách cắt ghép hình ảnh người dẫn chương trình lồng vào dẫn bản tin giả. Clip giả nhưng có người dẫn chương trình sống động như thật. Loại hình ảnh giả này “buộc” người xem nghĩ đó là những thông tin thật vì có hình ảnh quen mặt của người dẫn chương trình truyền hình.

3. Thông tin xấu độc tác động đến công chúng như thế nào

Có 02 tác động chính gồm:

(1) Tác động đến tâm lý người tiếp cận:

(2) Tác động đến hành động người tiếp cận:

Thứ nhất, Tác động đến tâm lý người tiếp cận:

Việc tạo cảm xúc khác thường cho công chúng là tác động tâm lý đầu tiên của người dùng khi tiếp cận với thông tin giả, tin xấu, độc. Công chúng thường có thói quen lướt qua và xem nhanh những tin tức được bạn bè và các fanpage

đăng tải trên mạng xã hội. Người dùng sẽ dừng lại ở những tin gây sự chú ý đặc biệt đối với họ. Đọc, bỏ qua, hoặc thích, chia sẻ, rồi tiếp tục đọc những tin tức khác mà “quên” phân tích nội dung hay kiểm chứng thông tin. Đó là thói quen của đại bộ phận người dùng mạng xã hội. Người dùng sẽ dễ bị “dụ dỗ” đọc những tin tức tạo cho họ cảm xúc mạnh và dễ tin vào nó. Công chúng khi tiếp xúc với tin giả, tin xấu, độc có chủ đề mà họ quan tâm, họ sẽ trải qua nhiều cung bậc cảm xúc khác nhau nhưng chủ yếu sẽ dẫn đến những cảm xúc tiêu cực như: ngạc nhiên, buồn phiền, tức giận, phẫn nộ...

Thứ Hai, Tác động đến hành động người tiếp cận:

Với Internet và mạng xã hội, người dùng có thể dễ dàng tiếp cận và chia sẻ tin tức bằng việc bày tỏ cảm xúc (nhấn nút thích, thả tim,...) hoặc bình luận, gắn tên (tag) bạn bè, chia sẻ (share) thông tin. Đối tượng lan truyền tin giả, tin xấu, độc (có chủ đích) hiểu công chúng thường tin và chia sẻ những thông tin đến từ bạn bè họ quen biết hoặc nguồn tin nhận được nhiều lượt tương tác. Trên cơ sở những tác động tâm lý ban đầu khi tiếp xúc với tin giả, tin xấu, độc, công chúng bị thôi thúc thể hiện quan điểm cá nhân với tin tức đó bằng việc tương tác (thích, bình luận, chia sẻ...) mà bỏ qua việc xác định nguồn tin. Điều này góp phần tạo điều kiện thuận lợi, cơ hội cho tin giả, tin xấu, độc được lan truyền rộng rãi.

4. Phân loại các loại thông tin giả, tin xấu, độc

(1) Tin giả, tin xấu, độc về thương mại:

- Những câu chuyện, tin tức nhằm mục đích kinh tế. Chủ yếu là để tăng lưu lượng tiếp cận cho website, tài khoản từ đó gia tăng doanh thu đến từ việc kinh doanh, quảng cáo, lợi dụng sự nhẹ dạ, cả tin của người dân để lừa đảo, tạo ra những cơn sốt ảo như sốt đất, sốt vàng, sốt ngoại tệ,...

- Các cách thức phát tán tin giả với doanh nghiệp phổ biến như: Sử dụng tin giả để tấn công đối thủ, dùng những cách thức để bôi xấu về những sự cố đã từng xảy ra trong quá khứ và khi một sự cố vừa xảy ra thì họ sẽ tìm mọi cách để nhân rộng sự cố đó lên.

(2) Tin giả, tin xấu, độc về chính trị:

- Nhằm mục đích gây rối loạn xã hội, thông tin xuyên tạc, bôi nhọ, hạ bệ uy tín các lãnh đạo Đảng, Nhà nước nhằm chống phá chế độ. Tin giả thuộc nhóm

này thường gia tăng mạnh vào thời điểm diễn ra các sự kiện quan trọng của đất nước như Đại hội Đảng, Hội nghị Trung ương, họp Quốc hội,...

- Các đối tượng xấu thường tạo dựng tin giả từ một phần tin tức báo chí chính thống để tăng mức độ tin cậy và cắt ghép, pha trộn với những thông tin chưa kiểm chứng, đặc biệt là với những vấn đề “nhạy cảm”, được dư luận quan tâm để thổi phồng những yếu kém, hạn chế, khuyết điểm trong công tác chỉ đạo, điều hành của chính quyền.

(3) Tin giả, tin xấu, độc về đời sống xã hội:

Những nội dung do người dùng mạng xã hội đăng tải để thể hiện quan điểm, góc nhìn cá nhân về vấn đề hay một đối tượng nhất định, chủ yếu là về những vấn đề “nóng” trong xã hội, được dư luận quan tâm, thường chỉ nhằm mục đích như sống ảo, câu like, câu view, kiếm lượng người theo dõi/đăng ký (subscribe) vì muốn được nổi tiếng hoặc để phục vụ việc kinh doanh online. Những bài viết này có thể kèm theo hình ảnh, video, trích dẫn bị cắt ghép hoặc liên kết sai (chú thích không liên quan đến nội dung bài viết) nhằm khiến người đọc, người xem hiểu sai bản chất sự việc.

(4) Tin châm biếm, hài hước:

Mục đích chỉ để giải trí, nhưng vì tính chất không rõ ràng nên dễ bị lợi dụng, gây hậu quả. Đặc điểm chung của tin giả là mang tính chất giật gân, với chủ đề và hình ảnh gợi tính đau xót, hoặc gây kích động. Cảm xúc bốc đồng từ người đọc bị lợi dụng, là nguồn cơn cho những cú click chia sẻ thiếu trách nhiệm, khiến sự lan tỏa của tin giả ngày càng mạnh hơn.

Có thể thấy thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng không chỉ là một vấn đề của cá nhân mà còn liên quan đến cả xã hội và chính trị. Việc giữ cho thông tin trực tuyến lành mạnh và đáng tin cậy đang trở thành một thách thức quan trọng trong thời đại số ngày nay.

II. TẦM QUAN TRỌNG CỦA VIỆC NHẬN DIỆN THÔNG TIN GIẢ, TIN XẤU, ĐỘC TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG

Về nội dung và bản chất, có thể nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc tán phát trên Internet và mạng xã hội là những thông tin bịa đặt, bóp méo sự thật, xuyên tạc vấn đề, “đổi trắng, thay đen”, làm lẫn lộn đúng sai, thật giả hoặc có một phần sự thật nhưng được đưa tin với dụng ý xấu, phân tích và định hướng dư luận bằng luận điệu thù địch. Đó là các dạng thông tin có nội dung không phù hợp về

chuẩn mực đạo đức, văn hóa, thuần phong mỹ tục như: kích động bạo lực, bôi nhọ đời tư, vu khống, tin đồn thất thiệt, thông tin nhảm nhí, rùng rợn...; thông tin cổ vũ, lôi kéo tham gia vào các tệ nạn xã hội như ma túy, mại dâm, lô đề, cờ bạc, cá độ, vay nặng lãi, tham gia vào các hội kín, nhóm kín trên mạng xã hội dẫn đến vi phạm kỷ luật, pháp luật; thông tin sai trái, độc hại có tính chất tội phạm tin học như: lừa đảo trên mạng, đánh cắp thông tin, mật khẩu, tán phát virus...

Bên cạnh đó là những thông tin sai trái, độc hại có tính chất chính trị, phân tích và định hướng dư luận bằng luận điệu sai trái, thù địch, kích động nhân dân... Về thủ đoạn tán phát thông tin giả, tin xấu, độc thì các đối tượng lợi dụng các trang mạng lớn trên thế giới như Google, Facebook, kênh Youtube làm công cụ phát tán thông tin xuyên tạc, bịa đặt. Nguồn phát chủ yếu từ một số tổ chức, cá nhân phản động ở nước ngoài hướng vào trong nước. Không chỉ tung tin xấu độc trên 3 nền tảng Facebook, YouTube, TikTok, có nhiều sự kiện với mục đích thông tin nhanh hơn nên các đối tượng sử dụng tính năng livestream.

Chiêu thức của các thế lực thù địch sản xuất tin giả, tin xấu, độc phát tán trên không gian mạng là “3 phần thực, 7 phần hư cấu”. Các đối tượng lấy hình ảnh hoạt động từ báo chí chính thống rồi cắt ghép, xào nấu, thêm thắt, xuyên tạc, bịa đặt, cài cắm thêm nhiều tin giả.

Đây là những thủ đoạn đã xuất hiện trên không gian mạng trong thời gian qua. Gần đây các nhóm, các đối tượng thù địch sản xuất theo mức độ, tốc độ chuyên nghiệp và nhanh chóng hơn. Rà soát của cơ quan chức năng cho thấy, tần suất những clip này xuất hiện nhanh hơn, nội dung cũng được đầu tư hơn dựa trên nguyên tắc bắt đầu từ một thông tin có thật sau đó cắt ghép, cài cắm thêm những tình tiết không xác thực nhưng liên mạch khiến cho cán bộ, đảng viên và người dân dễ bị lầm tưởng.

1. Tác động của thông tin giả, tin xấu, độc

Trong bối cảnh Việt Nam là quốc gia đứng thứ 16 trên thế giới về tỷ lệ người dân sử dụng Internet và là 1 trong 10 nước có lượng người dùng Facebook và Youtube cao nhất thế giới, thanh thiếu niên ngày càng có nhiều cơ hội tham gia vào thế giới thông tin và kết nối vô cùng rộng lớn, cùng lúc có thể tiếp cận với nhiều hệ tư tưởng và giá trị sống khác nhau. Bên cạnh những lợi ích đem lại, mạng xã hội được ví như “con dao hai lưỡi” tiềm ẩn hiểm họa khó lường đối với người dùng, bởi tâm lý chung thường không có sự cảnh giác khi tiếp cận với thông tin, đặc biệt là thông tin xấu độc.

a) Tác động đến an ninh - kinh tế

Tin giả, tin đồn thất thiệt có thể gây thiệt hại về mặt kinh tế rất lớn, làm mất niềm tin vào các định chế lớn, làm tổn hại uy tín, mất hình ảnh thương hiệu của doanh nghiệp, thậm chí ảnh hưởng đến sự ổn định của nền kinh tế trong những giai đoạn nhạy cảm...

Ví dụ: Thời điểm cuối tháng 3, đầu tháng 4/2022, loạt tin đồn thất thiệt trên mạng xã hội về việc một số doanh nghiệp ngoài nhà nước là các công ty đại chúng niêm yết trên sàn chứng khoán bị thanh tra chuyên đề hoạt động phát hành trái phiếu và việc thực hiện pháp luật về kế toán, thuế, chứng khoán đã gây hoang mang cho nhà đầu tư, khiến cổ phiếu các doanh nghiệp xuất hiện trong tin đồn bị ảnh hưởng nghiêm trọng. Một số công ty đã có thông cáo báo chí để đính chính, trấn an các cổ đông, nhà đầu tư về tin đồn này nhưng cổ phiếu của các công ty này vẫn theo đà tiếp tục giảm mạnh.

b) Tác động đến an ninh quốc gia

Tin giả, tin xấu, độc được phát triển trên cơ sở những vấn đề “nóng, nhạy cảm”, gây hoang mang, nghi ngờ, mất niềm tin vào cán bộ, hệ thống lãnh đạo các cấp, ví dụ như các vấn đề về công tác nhân sự, tác động đến tâm lý cử tri, gây ảnh hưởng tới kết quả bầu cử, bỏ phiếu tín nhiệm cán bộ cấp cao từ đó ảnh hưởng an ninh quốc gia theo nhiều góc độ khác nhau. Trước mỗi kỳ bỏ phiếu, bầu cử, tin giả thường xuất hiện với tần suất dày đặc, gây nhiễu loạn thông tin, khiến người dân lần đầu có thể không tin nhưng lần thứ 2, thứ 3 thì cũng phải nghi ngờ.

Công nghệ phát tán, chia sẻ tin giả đan xen trên nền tảng các mạng xã hội nhanh tới mức người ta không còn phân biệt được đâu là tin gốc, đâu là tin dẫn lại. Tin giả gây hiểu nhầm về các vấn đề về sắc tộc, tôn giáo, vùng miền có thể làm gia tăng căng thẳng, thậm chí tạo ra bạo lực, bất ổn an ninh - xã hội.

c) Tác động đến các nhiệm tin của người dân với các thông tin báo chí chính thống

Tin giả, tin xấu, độc góp phần làm suy giảm niềm tin vào báo chí truyền thống, gia tăng sự hoài nghi đối với các nền tảng truyền thông xã hội. Những công cụ, công nghệ mới, với đặc tính của truyền thông xã hội và các nền tảng nhắn tin đã hạn chế các tiêu chuẩn kiểm soát chất lượng với tin tức, khiến cho việc giả mạo và bắt chước các thương hiệu báo chí, tin tức chính thống trở nên dễ dàng. Đối tượng tung tin giả, tin xấu, độc có thể lan truyền một tin dưới dạng bài viết hoặc video clip bằng cách chỉnh sửa, lồng ghép hình ảnh một cá nhân vào bối cảnh có

thực (ví dụ sử dụng hình ảnh nhân vật được ghép video có logo của VTV để quảng cáo thực phẩm chức năng không rõ nguồn gốc), biến sản phẩm này thành một tin có vẻ là thực và phát tán chúng trên các nền tảng truyền thông xã hội. Hậu quả của tất cả những điều này là tin giả, tin sai sự thật được thổi bùng bởi kỹ thuật số có nguy cơ làm lu mờ vai trò của báo chí chính thống. Thông tin sai thật, tin giả được “làm giả” một cách tinh vi và lan truyền trên các nền tảng mạng xã hội có thể khiến người dùng bị rối loạn trước quá nhiều luồng thông tin và không biết phải tin vào điều gì.

d) Tác động đến sức khỏe cộng đồng

Tin giả được lan truyền có thể gây hại cho sức khỏe con người, đặc biệt là trong thời gian bùng phát dịch bệnh. Tin giả có thể làm các đợt bùng phát dịch bệnh thêm trầm trọng. Thực trạng đáng lo ngại: “Mọi người thường chia sẻ lời khuyên sai trên mạng xã hội hơn là chia sẻ lời khuyên từ các nguồn đáng tin cậy như Cơ quan Y tế nhà nước hoặc Tổ chức Y tế thế giới”. Công chúng có xu hướng tương tác với các “bong bóng thông tin” trên mạng. Do đó, thông tin được chia sẻ có nhiều khả năng là những thông tin sai lệch hơn là thông tin chính xác.

Theo một nghiên cứu, việc ngăn chặn tin tức giả mạo, thông tin sai lệch và lời khuyên có hại trên mạng xã hội có thể cứu sống nhiều mạng người. Cụ thể, nghiên cứu chỉ ra, nếu giảm 10% tỉ lệ lời khuyên sai trên tổng số lời khuyên đang lưu hành (giả sử số lời khuyên sai trong tổng số các lời khuyên đang lưu hành là 50% sẽ giảm còn 40%) có thể cải thiện tình hình dịch bệnh, làm cho 20% dân số không chia sẻ hoặc tin vào lời khuyên sai cũng có tác động tích cực tương tự.

Ngay sau khi dịch Covid-19 bùng nổ vào tháng 2/2020, tin giả về dịch bệnh Covid-19 tràn ngập trên các nền tảng xã hội như Facebook, YouTube, TikTok... Tổng Giám đốc Tổ chức Y tế thế giới (WHO) - Tedros Adhanom Ghebreyesus gọi đây là “infodemic” (viết tắt của “information pandemic”, tức “đại dịch thông tin”) và tin giả là “căn bệnh thứ hai” tồn tại cùng Covid-19. Nói về tác hại của tin giả, hay còn được gọi là “virus số” trong đại dịch Covid-19, ông nhìn nhận: “Những thông tin giả mạo giữa lúc dịch Covid-19 bùng phát có nguy cơ làm suy yếu cuộc chiến chống dịch bệnh nếu không được kiểm soát, xử lý kịp thời”.

Hậu quả của việc cung cấp, chia sẻ tin giả, tin sai sự thật:

(1) Rạn nứt các mối quan hệ.

(2) Gây ra những phiền toái, phân biệt đối xử, cô lập, xa lánh... cho những người liên quan.

(3) Ảnh hưởng đến uy tín, danh dự của bản thân và người khác.

(4) Tổn thương đến sức khỏe cả về thể chất và tinh thần.

(5) Bị phạt tiền hoặc khởi tố hình sự tùy theo mức độ nghiêm trọng của sự việc theo quy định pháp luật.

2. Tầm quan trọng của nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc

Có thể thấy rằng, sự phát triển nhanh chóng của khoa học công nghệ, nhất là các nền tảng mạng xã hội với lợi thế nhanh chóng, thuận tiện đang chiếm lĩnh không gian, lượng thông tin của xã hội. Tuy nhiên, trong hàng vạn thông tin trên mạng xã hội, có không ít thông tin không chính xác, thông tin xấu - độc, ảnh hưởng nghiêm trọng đến quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, tổ chức và cơ quan nhà nước, gây mất trật tự xã hội, hoang mang trong dư luận.

Thông tin giả, tin xấu, độc là những thông tin có nội dung sai trái, bịa đặt, bóp méo, xuyên tạc sự thật hoặc có một phần sự thật nhưng được đưa tin với dụng ý xấu, chưa được kiểm chứng gây ảnh hưởng đến cá nhân, tổ chức. Thông tin có ngôn từ thô tục, nội dung phản cảm, soi mói, xúc phạm danh dự, nhân phẩm cá nhân; Xuyên tạc sự thật lịch sử, phủ nhận Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chống phá đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước. Bịa đặt, vu cáo, bôi nhọ các đồng chí lãnh đạo cấp cao của Đảng, Nhà nước, Quân đội, Công an và gây chia rẽ đoàn kết nội bộ, đoàn kết dân tộc, tôn giáo, đe dọa an ninh quốc gia...

Những thông tin xấu độc trên Internet và mạng xã hội do các thế lực phản động, các phần tử chống đối cơ hội chính trị và cả những cá nhân thiếu hiểu biết tung ra có tác động tiêu cực đến tình hình tư tưởng, dư luận xã hội, gây nghi ngờ, gieo rắc sự hoang mang, dao động, làm giảm sút lòng tin của một bộ phận cán bộ, đảng viên và Nhân dân đối với Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa. Âm mưu của các thế lực thù địch tán phát thông tin giả, tin xấu, độc nhằm kích động biểu tình, phá rối an ninh trật tự; vi phạm chuẩn mực đạo đức, văn hóa, thuần phong mỹ tục, kích động đòi truy, bạo lực, lừa đảo trên mạng, đánh cắp thông tin, mật khẩu, tán phát vi rút. Thông tin giả, tin xấu, độc trên mạng xã hội tác động tiêu cực đến nhận thức của người dân về chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước. Các thế lực thù địch, phản động đã lập ra và sử

dụng các trang mạng xã hội tập trung tung tin giả, tin xấu, độc xuyên tạc, nói xấu chủ nghĩa Mác- Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Lợi dụng chiêu bài phản biện xã hội, đấu tranh chống tiêu cực, tham nhũng, bảo vệ môi trường... để đăng tải những bài viết có thông tin sai lệch từ đó tuyên truyền xuyên tạc chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, kích động dư luận, hình thành tâm lý hoài nghi, phản kháng, tư tưởng bất mãn, chống đối, tiến tới kêu gọi biểu tình, bạo loạn lật đổ chế độ.

Bên cạnh đó, các đối tượng tội phạm lợi dụng mạng xã hội thông tin giả, tin xấu, độc để thực hiện hành vi phạm tội như tạo tài khoản ảo để kết bạn, làm quen, sử dụng thông tin giả, xấu, độc để lừa đảo chiếm đoạt tiền, tài sản; tiến hành đánh cắp mật khẩu, chiếm giữ quyền kiểm soát tài khoản trái phép để thu thập các thông tin cá nhân, nhất là những thông tin bí mật về tài chính, từ đó tìm cách đánh cắp, trục lợi. Một số đối tượng còn sử dụng thông tin giả, tin xấu, độc trên mạng xã hội làm phương tiện để cổ súy, quảng bá cho các hành vi vi phạm pháp luật.

Trước sự phát triển nhanh chóng của mạng xã hội, chúng ta cần phải nhận diện đúng những thông tin giả, tin xấu, độc khi tiếp cận nhằm phát huy những mặt tích cực, ngăn ngừa những tác động tiêu cực, góp phần ổn định chính trị xã hội của đất nước và xây dựng một môi trường sống an toàn, chất lượng. Để xác định được xem thông tin mà mình tiếp cận là giả hay thật; đúng hay sai; tốt hay xấu thì chúng ta cần tiếp cận tìm hiểu ở các nguồn thông tin chính thống. Nếu chủ thể đăng tải thông tin là các nick ảo, nick không chính danh và tổng thể nội dung trang có thái độ nhìn nhận không phù hợp với quan điểm chính thống thì cần loại bỏ... Đồng thời, chọn lọc những thông tin có lợi, thông tin phù hợp với thuần phong mỹ tục, thông tin chính thống... để tiếp cận. Kịp thời phát hiện, tố giác và sẵn sàng tham gia đấu tranh ngăn chặn kẻ xấu kích động việc thực hiện hành vi vi phạm pháp luật, thông báo cho các cơ quan chức năng để xử lý. Tích cực chia sẻ những thông tin chính thống để tuyên truyền, vận động bạn bè, người thân, đồng nghiệp, cộng đồng hiểu và nghiêm chỉnh chấp hành pháp luật, tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, cấp ủy, chính quyền các cấp. Nâng cao năng lực để chống thông tin giả, tin xấu, độc trên mạng xã hội sẽ góp phần phát huy những tác động tích cực, hạn chế, ngăn ngừa những tác động tiêu cực, góp phần ổn định chính trị - xã hội của đất nước và nâng cao chất lượng cuộc sống của mỗi chúng ta.

Việc nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng đang trở thành một yếu tố cực kỳ quan trọng để bảo vệ sự an toàn và tính minh bạch của cộng đồng trực tuyến. Trong môi trường số hóa ngày nay, thông tin được phát tán

nhanh chóng và rộng lớn trên mạng, tạo ra một không gian mạng phức tạp nơi mà thông tin giả, tin xấu, độc có thể lan truyền với tốc độ chóng mặt. Dưới đây là tầm quan trọng của việc nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng:

a) Bảo vệ uy tín và thương hiệu:

Nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc giúp bảo vệ uy tín và thương hiệu của cá nhân, doanh nghiệp, và tổ chức. Sự minh bạch và khả năng xác minh thông tin giúp ngăn chặn sự biến tướng từ thông tin không chính xác và đảm bảo sự đáng tin cậy trong mắt người sử dụng mạng xã hội.

b) Duy trì an ninh cộng đồng trực tuyến:

Việc nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc là chìa khóa để duy trì an toàn và sự yên bình trong cộng đồng trực tuyến. Phòng tránh thông tin giả mạo giúp ngăn chặn sự hoang mang và mất lòng tin trong cộng đồng, tạo ra một môi trường trực tuyến tích cực và hỗ trợ.

c) Phòng ngừa tội phạm trực tuyến và lừa đảo:

Nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc là một phần quan trọng của các biện pháp phòng ngừa tội phạm trực tuyến và lừa đảo. Khả năng phân biệt giữa thông tin đáng tin cậy và thông tin không chính xác giúp người dùng tránh khỏi các chiêu lừa đảo trực tuyến và bảo vệ thông tin cá nhân.

d) Duy trì chất lượng thông tin trực tuyến:

Nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc giúp duy trì chất lượng thông tin trên không gian mạng. Các hệ thống kiểm duyệt thông tin đảm bảo rằng người sử dụng được tiếp cận thông tin chính xác và có giá trị, đồng thời giảm thiểu sự lan truyền của thông tin không chính xác.

e) Bảo vệ quyền riêng tư cá nhân:

Nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc giúp bảo vệ quyền riêng tư cá nhân của người sử dụng. Việc ngăn chặn sự lạm dụng thông tin cá nhân và xâm phạm quyền riêng tư là quan trọng để tạo ra một môi trường trực tuyến an toàn và đáng tin cậy.

f) Duy trì an ninh quốc gia và toàn cầu:

Thông tin giả, tin xấu, độc có thể được sử dụng để tạo ra sự không ổn định và đe dọa an ninh quốc gia. Việc nhận diện thông tin độc hại là một yếu tố quan trọng trong bảo vệ an ninh quốc gia và toàn cầu.

g) Xây dựng cộng đồng trực tuyến tích cực:

Nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc là một phần quan trọng của việc xây dựng một cộng đồng trực tuyến tích cực và tích lũy thông tin tích cực. Sự minh bạch và sự chủ động trong việc loại bỏ thông tin độc hại tạo ra một môi trường trực tuyến nơi mà người dùng có thể tương tác một cách tích cực và an toàn.

Tóm lại, việc nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng không chỉ là vấn đề của các tổ chức kiểm duyệt mà còn là trách nhiệm của cộng đồng trực tuyến. Sự nhận thức và hành động chung trong việc ngăn chặn thông tin xấu là quan trọng để xây dựng một môi trường trực tuyến tích cực và an toàn.

3. Trách nhiệm công dân khi tham gia mạng xã hội

Điều 5, khoản 1 (điểm a, b, c, d, e), Nghị định 72/2013/NĐ-CP của Chính phủ quy định những hành vi bị cấm trong quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ internet và những thông tin trên mạng gồm: a) Chống lại Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; gây phương hại đến an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội; phá hoại khối đại đoàn kết dân tộc; tuyên truyền chiến tranh, khủng bố; gây hận thù, mâu thuẫn giữa các dân tộc, sắc tộc, tôn giáo; b) Tuyên truyền, kích động bạo lực, dâm ô, đồi trụy, tội ác, tệ nạn xã hội, mê tín dị đoan, phá hoại thuần phong, mỹ tục của dân tộc; c) Tiết lộ bí mật nhà nước, bí mật quân sự, an ninh, kinh tế, đối ngoại và những bí mật khác do pháp luật quy định; d) Đưa thông tin xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của tổ chức, danh dự và nhân phẩm của cá nhân; đ) Quảng cáo, tuyên truyền, mua bán hàng hóa, dịch vụ bị cấm; truyền bá tác phẩm báo chí, văn học, nghệ thuật, xuất bản phẩm bị cấm; e) Giả mạo tổ chức, cá nhân và phát tán thông tin giả mạo, thông tin sai sự thật xâm hại đến quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

Khi tham gia vào mạng xã hội, nếu người tiếp cận thông tin không tỉnh táo, sáng suốt thì có thể bị tiêm nhiễm, ảnh hưởng tiêu cực bởi những thông tin xấu, độc đó. Để tích cực phòng, chống thông tin xấu, độc trên mạng xã hội, chúng ta cần tự trang bị cho mình vốn hiểu biết và những kỹ năng cần thiết:

Trước tiên, chúng ta cần có kỹ năng chọn lọc thông tin để nhận diện các thông tin xấu, độc. Mà để thực hiện được kỹ năng đó thì chúng ta cần tỉnh táo nhận diện được thông tin xấu, độc. Thông tin xấu, độc được nhận diện ở các yếu tố: Mục đích, ý nghĩa, nội dung... Về mục đích: Chống phá chế độ xã hội chủ nghĩa, ảnh hưởng tiêu cực đến nhận thức, thái độ, lối sống của người tiếp xúc với thông tin, gây hoang mang, dao động, hoài nghi vào sự lãnh đạo của Đảng, vào

con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Về nội dung: Thông tin xấu, độc thường lẫn lộn giữa thật và giả, thường là trà trộn một phần thông tin đúng với thông tin sai lầm, bịa đặt, xuyên tạc... Để xác định được xem thông tin mà mình tiếp cận là giả hay thật; đúng hay sai; tốt hay xấu thì chúng ta cần tiếp cận nhiều với các thông tin chính thống.

Để xác định chắc chắn đó là thông tin chính thống, nên tiếp nhận hay không thì cần nắm rõ chủ thể đăng tải. Nếu chủ thể đăng tải thông tin là các nick ảo, nick không chính danh và tổng thể nội dung trang có thái độ nhìn nhận không phù hợp với quan điểm chính thống thì cần loại bỏ... Sau khi nhận diện được thì chúng ta nên tránh các thông tin xấu, độc theo hướng đã được nhận diện; đồng thời chọn lọc những thông tin có lợi, những thông tin phù hợp với thuần phong mỹ tục... để tiếp cận. Thường thì những thông tin được tung ra nhằm khuấy động dư luận và tạo ra các luồng nhận thức khác nhau. Nhiều người vì tò mò nên tiếp cận thông tin đó mà không suy nghĩ xem nên tiếp nhận như thế nào cho đúng.

Mặt khác, chúng ta cần có kỹ năng công nghệ - thông tin nhất định để chặn các nick ảo, lọc, xóa, báo xấu... các thông tin xấu, độc trên mạng xã hội để không cho các thông tin đó lan truyền dễ dàng. Cần cẩn thận cân nhắc xem nên comment (bình luận), like (thích), share (chia sẻ), dẫn link hay không nên một vấn đề nào đó, để tránh việc vô tình trở thành cầu nối giúp lan tỏa thông tin xấu, độc. Việc nắm các quy định của Luật An ninh mạng là một vấn đề bắt buộc giúp người sử dụng tránh những hành vi vi phạm có khi chỉ là vô tình nhưng gây ảnh hưởng tiêu cực cho bản thân và xã hội.

Đối với cán bộ, công chức, đảng viên nói chung và tại cấp xã nói riêng, người hoạt động không chuyên trách ở các xã, ở thôn, tổ dân, v.v..., để ngăn chặn thông tin xấu, độc, cần phải có trách nhiệm lan tỏa những thông tin chính thống, chất lượng, chuẩn mực. Đó là cách để nhân rộng những điều tốt, cổ vũ những mặt tích cực, có ý nghĩa xây dựng xã hội. Mặt khác, tự thân mỗi cán bộ, công chức, đảng viên hãy xây dựng cho mình một cách tiếp cận thông tin nhạy bén, hiệu quả, đảm bảo uy tín, chất lượng; đồng thời tăng cường học tập, trau dồi kiến thức, nhận thức đủ trình độ, năng lực để phân biệt, loại bỏ những thông tin xấu, độc, có hại, biết truyền bá những cái hay, cái tốt, điều có ích cho xã hội và có động thái tích cực, không thờ ơ trong đấu tranh với thông tin xấu, độc. Có một trình độ chuyên môn, lý luận vững vàng, am hiểu thực tiễn chính trị - xã hội đất nước và thế giới sẽ giúp cán bộ, đảng viên, công chức vững vàng, tự tin để phản biện, chống lại các thông tin xấu, độc, bảo vệ đất nước, bảo vệ chế độ.

III. KỸ NĂNG NHẬN DIỆN VÀ ỨNG XỬ VỚI CÁC THÔNG TIN GIẢ, TIN XẤU, ĐỘC TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG

1. Kỹ năng nhận diện các thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng

Thông tin giả, tin xấu, độc trên MXH tác động tiêu cực đối với sự phát triển văn hóa. Khi MXH phát triển thì dòng chảy của những tin giả, tin xấu, độc, “cuộc xâm lăng văn hóa” trở nên mạnh mẽ hơn về cường độ, mở rộng về quy mô, tác động đến hầu hết các cá nhân, nhất là số người trẻ. Xuất hiện các trào lưu tuyên truyền, cổ vũ lối sống, các giá trị phương Tây như tôn thờ tự do cá nhân, lối sống thực dụng, văn hóa đòi truy, bạo lực... đi ngược lại, làm xói mòn các giá trị tốt đẹp của truyền thống văn hóa dân tộc. Hoạt động tung tin giả, tin xấu, độc để câu “like” trên MXH ngày càng gia tăng, gây hoang mang trong dư luận. Một số vụ việc trên MXH (như phản đối BOT giao thông) thu hút số lượng rất lớn người quan tâm, theo dõi, hình thành tâm lý đám đông, áp lực dư luận tạo ra các giá trị lệch lạc hay khuynh hướng phức tạp trong văn hóa ứng xử.

Các đối tượng tội phạm lợi dụng thông tin giả, tin xấu, độc để thực hiện hành vi phạm tội. Các đối tượng phạm tội lợi dụng MXH với các thủ đoạn như tạo tài khoản ảo để kết bạn, làm quen, sử dụng thông tin giả, xấu, độc để lừa đảo chiếm đoạt tiền, tài sản; tiến hành đánh cắp mật khẩu, chiếm giữ quyền kiểm soát tài khoản trái phép để thu thập các thông tin cá nhân, nhất là những thông tin bí mật về tài chính, từ đó tìm cách đánh cắp, trục lợi. Một số đối tượng còn sử dụng thông tin giả, tin xấu, độc trên MXH làm phương tiện để cổ sù, quảng bá cho các hành vi vi phạm pháp luật (các đối tượng Khá Bảnh, Phú Lê,...)

Để tích cực phòng, chống thông tin giả, tin xấu, độc trên MXH, chúng ta cần tự trang bị cho mình vốn hiểu biết và những kỹ năng cần thiết, đặc biệt là kỹ năng nhận diện các thông tin giả, tin xấu, độc:

- Về mục đích: Thông tin giả, tin xấu, độc nhằm chống phá chế độ xã hội chủ nghĩa, gây ảnh hưởng tiêu cực đến nhận thức, thái độ, lối sống của người tiếp xúc với thông tin, gây hoang mang, dao động, hoài nghi vào sự lãnh đạo của Đảng, pháp luật của Nhà nước, vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta.

- Về nội dung: Thông tin giả, tin xấu, độc thường lẫn lộn giữa thật và giả, thường là trà trộn một phần thông tin đúng với thông tin sai lầm, bịa đặt, xuyên tạc...

Để xác định được xem thông tin mà mình tiếp cận là giả hay thật; đúng hay sai; tốt hay xấu thì chúng ta cần tiếp cận tìm hiểu ở các thông tin chính thống. Nếu chủ thể đăng tải thông tin là các nick ảo, nick không chính danh và tổng thể nội dung trang có thái độ nhìn nhận không phù hợp với quan điểm chính thống thì cần loại bỏ... Sau khi nhận diện được thì chúng ta nên tránh các thông tin giả, tin xấu, độc theo hướng đã được nhận diện; đồng thời chọn lọc những thông tin có lợi, những thông tin phù hợp với thuần phong mỹ tục... để tiếp cận. Thường thì những thông tin được tung ra nhằm khuấy động dư luận và tạo ra các luồng nhận thức khác nhau. Nhiều người vì tò mò nên tiếp cận thông tin đó mà không suy nghĩ xem nên tiếp nhận như thế nào cho đúng.

Mặt khác, chúng ta cần có kỹ năng công nghệ - thông tin nhất định để chặn các nick ảo, lọc, xóa, báo xấu... các thông tin giả, tin xấu, độc trên MXH để không cho các thông tin đó lan truyền dễ dàng. Cần cẩn thận cân nhắc xem nên comment (bình luận), like (thích), share (chia sẻ), dẫn link hay không nên một vấn đề nào đó, để tránh việc vô tình trở thành cầu nối giúp lan tỏa thông tin giả, tin xấu, độc.

Việc nắm các quy định của Luật An ninh mạng cũng như Nghị định 72/2013/NĐ-CP ngày 15/7/2013 của Chính phủ về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng là một vấn đề bắt buộc, giúp người sử dụng tránh thực hiện cũng như tiếp tay cho các hành vi bị nghiêm cấm trên MXH.

Với vô số những luồng thông tin được tiếp cận hàng ngày trên không gian mạng, công chúng dễ bị rơi vào tình trạng “rối loạn thông tin”, do đó, mỗi người cần tự trang bị cho bản thân khả năng chọn lọc thông tin để xác định đâu là tin xác thực, khách quan cần được tích cực lan truyền; đâu là tin giả, tin sai sự thật cần được đính chính, loại bỏ. Một số kỹ năng nhận biết thông tin giả, tin xấu, độc:

a) Xem xét, nguồn tin, kiểm tra tác giả

- Nguồn tin:

Cần cảnh giác với thông tin đến từ website không rõ nguồn gốc, không xác thực hoặc từ tài khoản/kênh nội dung/nhóm không theo dõi thường xuyên, ít tương tác hoặc ít bạn bè chung.

- Đối chiếu với báo chí chính thống để kiểm chứng tin nguồn:

Để nhận được những thông tin chính xác, cần tham khảo thêm tin tức trên truyền hình hoặc từ những trang báo uy tín, có nguồn gốc rõ ràng và có thương hiệu hoặc từ các cổng/trang thông tin điện tử chính thức của cơ quan nhà nước.

b) Kiểm tra thông tin, hình ảnh minh họa và đường liên kết

Tin giả, tin xấu, độc còn có thể xuất hiện dưới dạng hình ảnh hoặc bằng cách gắn đường liên kết sai, không liên quan tới nội dung bài viết. Nhiều đối tượng thường tìm cách lồng ghép, chỉnh sửa cho phù hợp với nội dung bài viết. Do đó, cần kiểm tra xem hình ảnh có tồn tại trên không gian mạng không, đường dẫn liên kết có đúng với nội dung bài viết đăng tải không cũng như đường dẫn liên kết tới trang có nguồn gốc rõ ràng, uy tín hay không.

c) Kiểm tra thời gian

Tin giả, tin xấu, độc còn có thể xuất hiện dưới dạng hình ảnh hoặc bằng cách gắn đường liên kết sai, không liên quan tới nội dung bài viết. Nhiều đối tượng thường tìm cách lồng ghép, chỉnh sửa cho phù hợp với nội dung bài viết. Do đó, cần kiểm tra xem hình ảnh có tồn tại trên không gian mạng không, đường dẫn liên kết có đúng với nội dung bài viết đăng tải không cũng như đường dẫn liên kết tới trang có nguồn gốc rõ ràng, uy tín hay không.

d) Đọc toàn bộ nội dung, tìm những điểm nghi ngờ, mâu thuẫn

Tin xấu độc hay tin giả đa phần được xây dựng dựa trên một sự kiện, câu chuyện, tình tiết có thực nhưng được làm giả ở những nội dung máu chốt và có tiêu đề “giật gân”, viết in hoa kèm dấu ký tự mang tính chất khẳng định nhằm hấp dẫn, thu hút sự chú ý của người đọc.

Ngoài ra, cần đọc kỹ nội dung xem thông tin đó là tin tức thật, hay chỉ là câu chuyện phiếm, trò đùa của người đăng. Giới hạn phân định giữa tin giả, thông tin bịa đặt và lời nói đùa, câu chuyện chế hài ước mang tính giải trí là rất mơ hồ, nên cần tìm hiểu, xem xét nguồn tin, kiểm tra tác giả, liệu có phải là tài khoản, trang thường xuyên đăng thông tin chưa kiểm chứng không. Những thông tin trong bài viết có nêu rõ tên nhân vật, địa phương, thời gian cụ thể,... không. Với những tin chung chung, không rõ tên nhân vật, địa danh... cụ thể, người đọc cần thận trọng khi tiếp nhận.

Giới chuyên gia khuyến cáo, người dùng mạng xã hội nên tìm đến những nguồn tin chính thống, đồng thời tự mình kiểm chứng trước khi bấm chia sẻ bất cứ thứ gì trên mạng xã hội, tránh trở thành nạn nhân của bầy tin giả.

đ) Đối chiếu với thông tin trên báo chí chính thống hoặc tham khảo ý kiến chuyên gia hoặc các cơ quan chức năng

Khi nhận thấy nguồn tin không đáng tin cậy, có thể tham khảo các tin, bài có nội dung tương tự trên các trang chính thống, uy tín để đối chiếu. Nếu thông tin khó kiểm chứng, có thể hỏi ý kiến của các chuyên gia liên quan đến lĩnh vực đó hoặc những người có kinh nghiệm trong việc xác thực tin giả, tin sai sự thật trên không gian mạng. Trường hợp phát hiện thông tin có dấu hiệu vi phạm pháp luật cần báo ngay cho các cơ quan chức năng để có biện pháp xử lý.

Đặc biệt, người dùng mạng xã hội cần lưu ý khi lựa chọn thông tin đăng tải. Trước khi tương tác, bình luận, chia sẻ thông tin nào đó, cần cân nhắc xem thông tin đó có hữu ích cho bạn bè, cộng đồng hay không, chỉ nên chia sẻ những thông tin xác thực, chính thống, để bạn bè, người thân được tiếp cận với những thông tin hữu ích, chính xác không nên chia sẻ những thông tin tiêu cực, nhất là thông tin gây hoang mang, bất an, chưa được xác thực khiến cho người đọc bị tác động xấu đến tâm lý, suy nghĩ.

2. Kỹ năng ứng xử với các thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng

Xã hội hiện đại, mọi người thường nhắc nhau về kỹ năng ứng xử nơi công cộng, công sở, trường học, trong gia đình... mà dường như chưa đề cập nhiều đến kỹ năng ứng xử trên mạng xã hội. Chính vì vậy, trên cương vị của một đơn vị chuyên trách về thông tin và truyền thông, Bộ Thông tin và Truyền thông đã ban hành bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội tại Quyết định số 874/QĐ-BTTTT ngày 17/6/2021 áp dụng cho 3 nhóm đối tượng (i) Cơ quan nhà nước, cán bộ, công chức, viên chức, người lao động trong cơ quan nhà nước sử dụng mạng xã hội; (ii) Tổ chức, cá nhân khác sử dụng mạng xã hội; (iii) Nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội tại Việt Nam., cụ thể như sau:

“Điều 3. Quy tắc chung

Quy tắc ứng xử chung là những quy tắc áp dụng cho tất cả các nhóm đối tượng:

1. Quy tắc Tôn trọng, tuân thủ pháp luật: Tuân thủ pháp luật Việt Nam, tôn trọng quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

2. Quy tắc Lành mạnh: Hành vi, ứng xử trên mạng xã hội phù hợp với các giá trị đạo đức, văn hóa, truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam.

3. Quy tắc An toàn, bảo mật thông tin: Tuân thủ các quy định và hướng dẫn về bảo vệ an toàn và bảo mật thông tin.

4. Quy tắc Trách nhiệm: Chịu trách nhiệm về các hành vi, ứng xử trên mạng xã hội; phối hợp với các cơ quan chức năng để xử lý hành vi, nội dung thông tin vi phạm pháp luật.

Điều 4. Quy tắc ứng xử cho tổ chức, cá nhân

1. Tìm hiểu và tuân thủ các điều khoản hướng dẫn sử dụng của nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội trước khi đăng ký, tham gia mạng xã hội.

2. Nên sử dụng họ, tên thật cá nhân, tên hiệu thật của tổ chức, cơ quan và đăng ký với nhà cung cấp dịch vụ để xác thực tên hiệu, địa chỉ trang mạng, đầu mối liên lạc khi tham gia, sử dụng mạng xã hội.

3. Thực hiện biện pháp tự quản lý, bảo mật tài khoản mạng xã hội và nhanh chóng thông báo tới các cơ quan chức năng, nhà cung cấp dịch vụ khi tài khoản tổ chức, cá nhân bị mất quyền kiểm soát, bị giả mạo, lợi dụng và sử dụng vào mục đích không lành mạnh, ảnh hưởng đến an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội, ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

4. Chia sẻ những thông tin có nguồn chính thống, đáng tin cậy.

5. Có các hành vi, ứng xử phù hợp với những giá trị đạo đức, văn hóa, truyền thống của dân tộc Việt Nam; không sử dụng từ ngữ gây thù hận, kích động bạo lực, phân biệt vùng miền, giới tính, tôn giáo.

6. Không đăng tải những nội dung vi phạm pháp luật, các thông tin xúc phạm danh dự, nhân phẩm ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của các tổ chức, cá nhân khác; sử dụng ngôn ngữ phản cảm, vi phạm thuần phong mỹ tục; tung tin giả, tin sai sự thật; quảng cáo, kinh doanh dịch vụ trái phép... gây bức xúc trong dư luận xã hội, ảnh hưởng đến trật tự an toàn xã hội.

7. Khuyến khích sử dụng mạng xã hội để tuyên truyền, quảng bá về đất nước - con người, văn hóa tốt đẹp của Việt Nam, chia sẻ thông tin tích cực, những tấm gương người tốt, việc tốt.

8. Vận động người thân trong gia đình, bạn bè, những người xung quanh tham gia giáo dục, bảo vệ trẻ em, trẻ vị thành niên sử dụng mạng xã hội một cách an toàn, lành mạnh.

Điều 5. Quy tắc ứng xử cho cán bộ, công chức, viên chức và người lao động trong cơ quan nhà nước

1. Cán bộ, công chức, viên chức và người lao động trong cơ quan nhà nước thực hiện nội dung quy định tới Điều 4 của Bộ Quy tắc này.

2. Thực hiện nội quy của cơ quan, tổ chức về việc cung cấp thông tin lên mạng xã hội.

3. Thông báo tới cơ quan chủ quản để kịp thời có hướng xử lý, trả lời, giải quyết khi có những ý kiến, thông tin trái chiều, thông tin vi phạm pháp luật có liên quan đến chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, lĩnh vực quản lý của cán bộ, công chức, viên chức và người lao động.

Điều 6. Quy tắc ứng xử cho các cơ quan nhà nước

1. Thực hiện nội dung quy định cho cơ quan, tổ chức nêu tại Điều 4 của Bộ Quy tắc này.

2. Có trách nhiệm quản lý, bảo mật tài khoản mạng xã hội và nhanh chóng thông báo tới nhà cung cấp dịch vụ khi tài khoản của cơ quan, tổ chức bị mất quyền kiểm soát hoặc bị giả mạo.

3. Cung cấp thông tin trên mạng xã hội đồng bộ, thống nhất với thông tin đã được cung cấp trên các phương tiện truyền thông chính thống khác.

4. Nên có phản hồi những ý kiến trên mạng xã hội về vấn đề liên quan đến chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của cơ quan, tổ chức mình.

Điều 7. Quy tắc ứng xử cho các nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội

1. Công bố rõ ràng các điều khoản sử dụng dịch vụ, bao gồm tất cả các quyền và nghĩa vụ của nhà cung cấp dịch vụ và người sử dụng.

2. Ban hành và công khai các biện pháp phát hiện, thông báo và phối hợp với các cơ quan chức năng để xử lý, ngăn chặn và loại bỏ các nội dung thông tin vi phạm bản quyền, vi phạm pháp luật.

3. Khi nhận được thông báo yêu cầu loại bỏ các thông tin vi phạm bản quyền, vi phạm pháp luật từ cơ quan chức năng có thẩm quyền, nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội phối hợp với tổ chức, cá nhân sử dụng mạng xã hội để xử lý theo các quy định của pháp luật Việt Nam.

4. Hướng dẫn người sử dụng mạng xã hội, hỗ trợ và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của "người yếu thế" trong xã hội (người nghèo, người dân tộc thiểu số, trẻ em, trẻ vị thành niên, người khuyết tật...) sử dụng mạng xã hội an toàn, lành mạnh nhằm tránh bị khai thác, lạm dụng, bạo lực về tinh thần trên mạng xã hội;

có biện pháp để bảo đảm sự an toàn và phát triển lành mạnh của trẻ em, trẻ vị thành niên trên mạng xã hội theo quy định của pháp luật Việt Nam.

5. Tôn trọng quyền được bảo vệ thông tin của người sử dụng, không thu thập thông tin cá nhân và cung cấp thông tin của người sử dụng dịch vụ cho bên thứ ba khi chưa được sự cho phép của chủ thể thông tin.

Ngoài những quy tắc ứng xử được Bộ Thông tin và Truyền thông quy định đối với 3 nhóm đối tượng trên, toàn cộng đồng, xã hội chúng ta cần chung tay cần thực hiện tốt một số giải pháp để phòng, chống thông tin xấu độc trên mạng xã hội sau:

- Đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục, định hướng nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên, nhân dân về những thông tin xấu độc trên mạng xã hội; khuyến khích xây dựng môi trường văn hoá lành mạnh trong cơ quan, đơn vị, trường học, tổ chức, doanh nghiệp để dần hình thành “miền dịch tâm lý” đối với tin đồn trong nhân dân bằng một nền tảng tri thức đủ sức đề kháng với mọi loại tin đồn độc hại, thất thiệt, sai sự thật.

- Tăng cường sự lãnh đạo của cấp ủy đảng, vai trò của đội ngũ cán bộ, đảng viên các cấp trong phòng, chống thông tin xấu độc trên mạng xã hội; Các bộ, ban, ngành cần phối hợp chặt chẽ, thống nhất, đồng bộ trong việc quản lý Internet; Tăng cường kiểm tra, giám sát, xử phạt nghiêm khắc các sai phạm trên mạng xã hội.

- Quan tâm hơn nữa đến loại tội phạm công nghệ cao trong tình hình mới bằng các hoạt động triển khai ứng dụng công nghệ, thiết lập hệ thống phòng vệ để chủ động và nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội phạm; kịp thời trang bị các phần mềm, phương tiện kỹ thuật chuyên dụng phục vụ công tác phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao. Tiếp tục hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến công tác phòng ngừa, ngăn chặn, phát hiện, đấu tranh, xử lý tội phạm mạng, tội phạm sử dụng công nghệ cao. Trong đó, cần tập trung nghiên cứu bổ sung kịp thời các chế định về các hành vi tội phạm, chứng cứ, các biện pháp ngăn chặn... trong Bộ luật Hình sự, Bộ Luật Tố tụng hình sự, Luật Giao dịch điện tử, Luật Xử lý vi phạm hành chính, Pháp lệnh Thương mại điện tử,... phù hợp với đặc thù và yêu cầu của công tác đấu tranh phòng chống loại tội phạm này. Nghiên cứu triển khai áp dụng hình thức “tuần tra trên mạng” bằng việc phân công cán bộ trình sát công nghệ thông tin thường xuyên truy cập vào các trang mạng, thâm nhập vào các diễn đàn công nghệ thông tin, nhất là các diễn đàn của giới tội phạm mạng sử dụng công nghệ cao để chủ động nắm thông tin, tìm hiểu phương thức,

thủ đoạn hoạt động của tội phạm, các công cụ, phương tiện do các đối tượng phạm tội sử dụng. Tiếp tục thực hiện hiệu quả hợp tác quốc tế trong phòng chống tội phạm sử dụng công nghệ cao.

- Các cơ quan quản lý Nhà nước cần đẩy mạnh việc xây dựng, triển khai và hoàn thiện cơ sở dữ liệu, sử dụng chứng minh thư nhân dân điện tử để quản lý thông tin và người sử dụng trên Internet.

- Các cơ quan báo chí, phát thanh, truyền hình Trung ương, các địa phương, người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương cần cung cấp thông tin chính thống một cách đầy đủ, toàn diện, kịp thời cho người dân. Đồng thời, cần tăng cường tuyên truyền pháp luật, cảnh báo các hành vi vi phạm pháp luật; chỉ rõ những thủ đoạn, nội dung thông tin giả mạo, tính chất nguy hại của nó đối với cá nhân và xã hội. Qua đó, giúp người dùng am hiểu pháp luật, tránh những hành vi vi phạm cũng như nhận diện các thủ đoạn, nội dung thông tin giả mạo, biết tự sàng lọc, tiếp nhận thông tin hữu ích, chính thống, “miễn dịch” với những thông tin giả mạo làm nhiễu loạn môi trường xã hội.

- Đặc biệt, với mỗi người dân, nhất là giới trẻ cần tự trang bị cho mình vốn hiểu biết và những kỹ năng cần thiết trong việc chọn lọc, nhận diện thông tin; kỹ năng công nghệ-thông tin để chặn, lọc, xóa, báo xấu,... các thông tin độc hại khi phát hiện, không để thông tin đó lan truyền; nắm vững và tuân thủ các quy định pháp luật và quy tắc ứng xử văn hóa trên môi trường mạng xã hội; rèn luyện tư duy biện chứng, tư duy phản biện khi tiếp xúc với các thông tin trên mạng xã hội để xem xét sự vật, hiện tượng một cách khách quan đa chiều, nhìn thấu được bản chất ẩn giấu sau hiện tượng bề ngoài, mục đích sâu sa ẩn đằng sau những ngôn ngữ, hình ảnh; thường xuyên cập nhật kiến thức xã hội để nâng cao “sức đề kháng” trước những thông tin giả, tin xấu, độc, sai trái, không dễ bị mắc lừa, dụ dỗ. Mỗi người dân phải cảnh giác và sẵn sàng tham gia đấu tranh với những thông tin sai trái, nhận thức không đúng, ngộ nhận, mơ hồ trước các thông tin sai trái, thù địch, trái với quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước, không vô tình tiếp tay cho hành vi sai trái; phát hiện, tố giác các thông tin độc, hại với cơ quan chức năng.

KẾT LUẬN

Trong khi không gian mạng mang lại nhiều tiện ích và cơ hội giao tiếp, nhưng cũng đặt ra những thách thức đối với việc quản lý thông tin giả, tin xấu, độc. Sự lan truyền nhanh chóng và rộng lớn của thông tin trực tuyến có thể tạo ra những tác động

lớn đến cá nhân và xã hội. Việc nhận diện và đối phó với thông tin xấu là một trách nhiệm không chỉ của cá nhân mà còn của cộng đồng toàn cầu.

Để bảo vệ sự minh bạch và tính chính xác, người sử dụng cần phát triển kỹ năng nhận diện thông tin giả, tin xấu, độc, đồng thời thực hiện ứng xử thông tin một cách cẩn thận. Nâng cao nhận thức về các mối đe dọa trực tuyến, sử dụng công cụ kiểm tra tin đồn, và thực hiện một cách tự giác trước khi chia sẻ thông tin là quan trọng để đảm bảo rằng mỗi người đóng góp vào sự an toàn và minh bạch của không gian mạng.

Bên cạnh đó, sự hợp tác giữa cộng đồng, doanh nghiệp, và tổ chức là chìa khóa để giảm thiểu tác động của thông tin xấu. Các chính phủ và tổ chức quốc tế cũng đang cần nhau để xây dựng các biện pháp pháp lý và kỹ thuật để đối mặt với thách thức ngày càng phức tạp này.

Nhìn chung, việc đối mặt với thông tin giả, tin xấu, độc trên không gian mạng đòi hỏi sự cảnh báo, sự hợp tác, và nỗ lực từ tất cả mọi người. Chỉ khi chúng ta cùng nhau nâng cao kiến thức, tăng cường biện pháp bảo mật, và thúc đẩy sự minh bạch, chúng ta mới có thể tạo ra một môi trường mạng an toàn và đáng tin cậy cho tất cả.

Nâng cao năng lực để chống thông tin xấu, độc trên mạng xã hội sẽ góp phần phát huy những tác động tích cực, hạn chế, ngăn ngừa những tác động tiêu cực, góp phần ổn định chính trị - xã hội của đất nước và nâng cao chất lượng cuộc sống của mỗi chúng ta./.

BỘ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG